

Forslag

til

Lov om „Fondet til fremme af teknisk og industriel udvikling“.

Fremsat den 13. januar 1970 af *handelsministeren*.

§ 1. Der oprettes et fond til fremme af teknisk og industriel udvikling i Danmark.

Stk. 2. Fondets midler kan anvendes til

- 1) bistand til forsknings- og udviklingsarbejde i danske erhvervsvirksomheder,
- 2) indgåelse af kontrakter om udvikling af nye produkter eller produktionsmetoder,
- 3) tegning af aktier i danske selskaber, hvis virksomhed er afhængig af udviklingsarbejde, og
- 4) forskningsresultaters formidling til danske erhvervsvirksomheder.

§ 2. Fondet ledes af en bestyrelse, bestående af en formand og indtil 4 andre medlemmer, der udnævnes af handelsministeren for 3 år ad gangen. I bestyrelsen skal industriel, finansiel, afsætningsmæssig og teknisk sagkundskab være repræsenteret.

Stk. 2. Bestyrelsen skal årligt til handelsministeren afgive en beretning om fondets virksomhed i det forudgående finansår og i forbindelse hermed om den tekniske og industrielle udvikling med eventuelle forslag, der kan fremme denne.

Stk. 3. Handelsministeren fastsætter nærmere bestemmelser om fondets bestyrelse og dets virksomhed.

§ 3. Vilkårene for ydelse af bistand fastsættes af fondets bestyrelse. Bestyrelsen kan indgå aftaler om overtagelse og videreførelse af et projekt, hvortil bistand er ydet.

Stk. 2. Bistandsydelse i form af lån kan

gives på sådanne betingelser, at fondet indenfor lånebeløbet bærer en fastsat del af de udgifter, der er afholdt til et projekt, som ikke fuldendes.

§ 4. Midler til løsning af fondets opgaver stilles til rådighed af statskassen ved årlige udbetalinger til fondet.

Stk. 2. Bestyrelsen kan med handelsministerens godkendelse søge midler tilvejebragt fra anden side. Sådanne midler forvaltes særskilt.

Stk. 3. Tilbagebetalte ydelser samt modtagne licensindtægter, aktieudbytter og lignende indgår ligeledes i fondet.

Stk. 4. Udgifterne til fondets administration afholdes af fondets midler.

§ 5. Fondet overtager de rettigheder og forpligtelser, som tilkommer eller påhviler „Statens lånefond for erhvervsforskning“.

§ 6. Loven træder i kraft den 1. april 1970.

Stk. 2. I lov nr. 243 af 10. juni 1960 om „Danmarks teknisk-videnskabelige forskningsråd“, „Statens teknisk-videnskabelige fond“ og „Statens lånefond for erhvervsforskning“ som ændret ved lov nr. 169 af 11. maj 1966 foretages følgende ændringer:

1. Lovens *titel* ændres til: Lov om „Danmarks teknisk-videnskabelige forskningsråd og Statens teknisk-videnskabelige fond“.

2. §§ 6 og 7 ophæves, og § 8 ændres til § 6.

Bemærkninger til lovforslaget.

1. Den industrielle udvikling er i stigende grad afhængig af et systematisk forsknings- og udviklingsarbejde med sigte på at frembringe nye materialer og produkter og nye produktionsmetoder. Samtidig er gennemførelsen af tekniske fremskridt og markedsføringen af nye produkter blevet i stigende grad kapitalkrævende og forbundet med risiko. Dette gælder givetvis udviklingen inden for den teknisk avancerede industri, men også for anden industri er fremgang og konkurrenceevne kun mulig, hvis virksomhederne disponerer over de nødvendige ressourcer til en indsats på forsknings- og produktudviklingsområdet.

Betydningen af det industrielle forsknings- og udviklingsarbejde og af de funktioner i øvrigt, der er forbundet med udnyttelsen af indvundne forskningsresultater til praktisk industriel produktion og markedsføring har i flere af de industrielt udviklede lande været baggrunden for iværksættelsen, navnlig i de senere år, af en række særlige foranstaltninger med sigte på at give virksomhederne så gunstige vilkår som muligt i disse henseender. Nye fremgangsmåder er her gennemført og under stadig udvikling med sigte på at fremme den industrielle vækst.

De problemer, der skal løses, er ofte af en sådan karakter og størrelsesorden, at de nødvendiggør et samarbejde mellem virksomhederne indbyrdes og mellem disse og det offentlige. Kun få meget store virksomheder råder over tilstrækkelig kapital og ressourcer i øvrigt til at kunne magte en selvstændig indsats på forskningsområdet, og for de små lande som bl. a. Danmark, hvis industri overvejende består af små og mindre virksomheder, er et sådant samarbejde særligt påkrævet.

Her i landet har det offentliges indsats på området hovedsagelig bestået dels i en udbygning af de industrielle forskningsmuligheder, der er knyttet til en række højere læreanstalter og til andre offentlige forskningsinstitutioner, der beskæftiger sig såvel med fri forskning som med løsning af opgaver stillet af industrielle virksomheder, dels i oprettelsen og udbygningen med statslig bistand af en række serviceinstitutioner til fremme af den tekniske udvikling navnlig inden for industrien, og endelig, foreløbig i beskedent omfang, i direkte bistand til finansiering af konkrete forsknings- og udviklingsprojekter i de enkelte virksomheder. I sidstnævnte øjemed oprettedes ved lov nr. 169 af 11. maj 1966 „Statens lånefond for erhvervsforskning“, og der

blev her tilvejebragt begrænsede muligheder for det offentlige for at støtte forsknings- og udviklingsarbejde i danske industrivirksomheder. Lovens tekst fremgår af bilaget.

2. I erkendelse af industriens centrale betydning for den økonomiske og erhvervsmæssige udvikling i landet og på baggrund af de iværksatte foranstaltninger med sigte på fremme af industriens forsknings- og udviklingsindsats i en række andre industrielt udviklede lande er hele denne problemkreds for Danmarks vedkommende gennem den senere tid taget op fra flere sider.

I betænkningen „Teknisk Samordning i Danmark“, der er afgivet af Dansk Ingeniørforening i november 1968, og i betænkningen „Industriell Innovation i Danmark“, der er afgivet af det af Akademiet for de tekniske Videnskaber i samråd med Forskningens Fællesudvalg nedsatte erhvervs- og forskningsstrukturudvalg i maj 1969, er disse forhold behandlet, og der er fremsat en række forslag med sigte på at forbedre de faciliteter, der i disse henseender står til rådighed for danske industrivirksomheder.

I beretning af 26. september 1969 fra folketingets udvalg angående forslag til folketingsbeslutning om fremme af forskning og produktudvikling i erhvervslivet og fremme af kontakten mellem erhvervslivet og forskningen er ligeledes givet udtryk for den opfattelse, at der er behov for en øget støtte til erhvervslivet til produktudvikling og erhvervsforskning.

Også på de såkaldte Marienborgmøder om industrielle udviklingsproblemer har disse forhold været drøftet mellem regeringen og repræsentanter for industrien, forskningen og fagbevægelsen.

Under drøttelserne om disse problemer er ofte peget på, at udgifterne til forsknings- og udviklingsarbejdet i snæver forstand — selv om de kan være meget store — ofte kun er en lille del af de omkostninger, som skal dækkes, før en ny vare kan sættes i produktion og markedsføres, eller et nyt materiale eller en ny proces tages i anvendelse. Det er derfor nødvendigt at have opmærksomheden henvendt ikke alene på selve forsknings- og udviklingsarbejdet, men også på de senere led i den såkaldte „innovationskæde“, som må gennemløbes, før et forskningsresultat kan finde praktisk industriel anvendelse, således bl. a. nødvendige markedsundersøgelser før et udviklingsarbejde påbegyndes, patentering, produktmodningsarbejde, formgivning,

fremstilling og afprøvning af prototyper samt eventuel udvikling og konstruktion af særligt produktionsudstyr.

Videre er peget på, at en virksom form for offentlig støtte til industriens forsknings- og udviklingsarbejde, der praktiseres i mange industrielt udviklede lande, er indgåelse af udviklingskontrakter mellem staten og en eller flere private virksomheder, der har de fornødne forudsætninger for at kunne udføre sådant arbejde. I de fleste tilfælde er der tale om udvikling af produkter, materialer eller processer, som det offentlige er interesseret i som aftager, og som den nationale industri kan producere eller anvende i konkurrence med udlandet, når staten deltager i den økonomiske risiko i forbindelse med udviklingsarbejdet. Sådanne kontrakter anvendes dog også i en række lande alene med det formål at skabe nye produkter, materialer og produktionsmetoder, der kan udnyttes kommercielt.

På mange andre måder kan der ydes støtte til industriens forsknings- og udviklingsarbejde, f. eks. ved aktietegning i erhvervsvirksomheder, der er afhængige af et omfattende produktudviklingsarbejde, og ved bistand til formidling af forskningsresultater til erhvervsvirksomhederne.

3. Gennemførelsen af bestemmelser, hvorved det gøres muligt at udvide området for samarbejdet mellem industrien og det offentlige efter de foran omtalte synspunkter, vil kunne ske ved en udbygning af „Statens lånefond for erhvervsforskning“.

Ifølge § 2 i dette fonds vedtægt kan der ydes bistand som lån til finansiering af konkrete forsknings- og udviklingsprojekter, der tilsligter iværksættelse af nye produktioner eller nye produktionsmetoder, og for hvis gennemførelse fondets medvirken skønnes at være af afgørende betydning.

Fondet kan deltage i risikoen for, at projektet afsluttes uden at have ført til resultater, som låntageren ønsker at disponere over, idet fondets bestyrelse i forbindelse med lånets ydelse eller senere kan tilbyde at overtage retten til forsknings- og udviklingsarbejdet mod et vederlag, der ikke kan overstige lånebeløbet.

Der er konstateret et stadig stigende behov for bistand af fondet. For finansåret 1967-68 blev der stillet 5 mill. kr. til rådighed for fondet, og der blev ved tilsagn og rentetilskrivning disponeret over 4.419.000 kr. I finansåret 1968-69 blev der stillet 10 mill. kr. til rådighed, hvilket beløb blev fuldt udnyttet. I indeværende finansår er tilsagnsrammen i henhold til tekstanmærkning nr. 85 ad finanslovens § 20.8.06.73.03. fastsat til 15 mill. kr. Herudover er undervisningsministeren bemyndiget til at lade lånerenterne tilskrive lånene, indtil tilbagebetalin-

gen påbegyndes. Den 1. oktober 1969 var der tilsagt lån for ca. 8,2 mill. kr., og det ventes, at tilsagnsrammen udnyttes fuldt ud inden finansårets udløb.

Også i de kommende år ventes stigende behov for sådan bistand. Både fondets bestyrelse og „Danmarks teknisk-videnskabelige forskningsråd“ har givet udtryk for, at der endvidere er behov for en udvidelse af fondets virkefelt.

Ved kongelig resolution af 4. september 1969 er fondet overført fra undervisningsministeriet til handelsministeriet (ministeriet for handel, håndværk, industri og søfart). Dette er gennemført med henblik på planerne om at søge fondets virkefelt udvidet og for at integrere fondets virksomhed i de erhvervsfremmende foranstaltninger, der i øvrigt er henlagt under handelsministeriets forretningsområde. Der er således en snæver sammenhæng mellem fondets virksomhed, navnlig hvis denne bliver udvidet, og erhvervsfremmende foranstaltninger som lovgivningen om lån og garantier til industrien, egnsudviklingslovgivningen og lovgivningen om Danmarks Erhvervsfond. Der er herigennem skabt større muligheder for en samordning af det offentlige bistandsvirksomhed over for erhvervslivet og ikke mindst over for industrien.

Også i sekretariatsmæssig henseende vil man søge gennemført en samordning med de øvrige erhvervsfremmende foranstaltninger, som administreres af handelsministeriet. Der vil herved blive skabt mulighed for en smidigere administration af den samlede erhvervs- og industripolitik og for en nemmere tilpasning og koordinering af en sådan politik i takt med behovet og generelle principper for den fremtidige udvikling. Endvidere vil man være opmærksom på behovet for koordinering med det arbejde, som udføres af „Danmarks teknisk-videnskabelige forskningsråd“, med hvilket der tilstræbes et snævert samarbejde.

Det bemærkes, at lovforslaget særlig omhandler punkterne 1 og 3 i det forslag til folketingsbeslutning om fremme af forskning og produktudvikling i erhvervslivet og fremme af kontakten mellem erhvervslivet og forskningen, der den 8. oktober 1969 er genfremsat af folketingsmedlemmerne Jørgen Peder Hansen, K. B. Andersen, Kampmann, J. O. Krag, Lysholt Hansen og Ivar Nørgaard.

Til lovforslagets enkelte bestemmelser skal i øvrigt knyttes følgende bemærkninger:

Til § 1.

I forbindelse med udvidelsen af fondets virkefelt foreslås dets navn ændret. I 1. stk. er anført fondets formål, at fremme teknisk og industriel udvikling i Danmark.

Det foreslås i 2. stk., at fondets midler skal kunne anvendes til dækning af udgifter ved bistand til forsknings- og udviklingsarbejde i danske erhvervsvirksomheder. Det er som anført i de indledende bemærkninger hensigten, at fondet skal kunne yde bistand ikke blot til frembringelse af et forsknings- og udviklingsarbejde, men også til patentbeskyttelse af opnåede resultater og til markedsundersøgelser, som gennemføres med henblik på at afgøre, om der er basis for at gå i gang med en given forsknings- eller udviklingsopgave. Bistand skal desuden kunne ydes til en række konstruktions- og modningsarbejder, fremstilling og afprøvning af prototyper, formgivning, udvikling og konstruktion af eventuelt særligt produktionsudstyr samt til andre aktiviteter, som er nødvendige forudsætninger for en erhvervmæssig udnyttelse af resultaterne af forsknings- og udviklingsarbejde. Det er ikke hensigten, at bistanden skal kunne udstrækkes til også at omfatte den egentlige anlægs- og driftsfinansiering. Fondets bistand tænkes sædvanligvis ydet som lån, men skal også kunne ydes som tilskud helt eller delvis.

Fondet skal også kunne yde bistand ved indgåelse af udviklingskontrakter både i forbindelse med offentlige indkøb og med henblik på udvikling af nye produkter, materialer og processer, som det til fremme af den industrielle udvikling findes betydningsfuldt at få udviklet. Initiativet til indgåelse af en udviklingskontrakt kan udgå såvel fra staten som fra kommuner, offentlige institutioner, en eller flere virksomheder m. v. eller fondet. Kontrakterne kan afsluttes med en enkelt eller flere samarbejdende virksomheder, et eller flere laboratorier, forskningsinstitutioner eller lignende.

Fondets virksomhed vil i de fleste tilfælde ske efter de anførte retningslinjer, men det er fundet praktisk at åbne mulighed for, at fondet også kan tegne aktier i danske selskaber, hvis virksomhed er afhængig af udviklingsarbejde, når en sådan form for bistand findes mest hensigtsmæssig.

Fondets medvirken til formidling af forskningsresultater til erhvervslivet forudsættes at finde sted på områder og under former, som ikke kan imødekommes af andre institutioner og organisationer. En sådan bistand kan f. eks. bestå i, at fondet stiller ekspertviden til disposition, eller i forskellige former for publikationsvirksomhed.

Også når der kan ske formidling af forskningsresultater til danske erhvervsvirksomheder uden anvendelse af fondets midler, må fondet kunne medvirke, uden at særlig lovhjælp er fornøden. Fondets sekretariat kan medvirke ved en sådan formidlingsproces, ligesom der kan blive tale om,

at fondet administrerer udviklingskontrakter, som fuldt ud finansieres fra anden side, f. eks. af et ministerium, en statsinstitution, en kommune m. v.

Til § 2.

I 1. stk. foreslås, at fondets bestyrelse skal bestå af en formand og indtil fire andre medlemmer, som skal repræsentere industriel, finansiel, afsætningsmæssig og teknisk sagkundskab, og at den skal udnævnes af handelsministeren for tre år ad gangen.

I de af undervisningsministeren fastsatte bestemmelser for lånefondet er det pålagt bestyrelsen årligt at afgive en beretning om fondets virksomhed. En tilsvarende bestemmelse foreslås optaget i 2. stk. med den udvidelse, at bestyrelsen på grundlag af erfaringerne fra fondets virksomhed samtidig skal fremkomme med en vurdering af den tekniske og industrielle udvikling med eventuelle forslag, der kan fremme denne udvikling her i landet.

3. stk. pålægger handelsministeren at fastsætte nærmere bestemmelser om fondets bestyrelse og dets virksomhed. Bestemmelsen svarer til § 6, stk. 3, i den gældende lov.

Til § 3.

I 1. stk. bemyndiges bestyrelsen til at fastsætte vilkårene for ydelse af bistand. Dette svarer til bestemmelsen i den gældende lovs § 7, stk. 1, hvor der dog som følge af forskellen i de to fonds' virkefelt kun er tale om lånevilkår. Det er fortsat hensigten, at lån skal ydes uden sikkerhedsstillelse. Lånene skal forrentes med en rente, der periodevis fastsættes af bestyrelsen med handelsministerens godkendelse. Fondets bestyrelse skal kunne indgå aftale om, at bistand ydes på vilkår, der åbner mulighed for, at fondet får andel i det økonomiske udbytte af projektet.

Endvidere gives der i 1. stk. bestyrelsen adgang til at indgå aftaler om overtagelse og videreførelse af et projekt, hvortil der er ydet bistand. Denne bestemmelse svarer i det væsentlige til § 7, stk. 2, i den gældende lov, dog at det her er fastsat, at vederlaget ikke kan overstige lånebeløbet. Uanset at der i 2. stk. er indført en adgang til fastsættelse af fondets andel i risikoen i lånesager, er der behov for, at fondet kan overtage projekter, som er heldigt gennemført, men som den, der har modtaget bistand af fondet, alligevel ikke ønsker at udnytte. I sådanne tilfælde kan fondet yde vederlag i forbindelse med overtagelsen af projektet ud over den tidligere ydede bistand.

Bestemmelsen i den gældende lovs § 7, stk. 2, om, at fondet inden for lånebeløbet kan „købe“

retten til resultaterne af forsknings- eller udviklingsarbejdet, vil hyppigt blive bragt i anvendelse i tilfælde, hvor låntageren finder resultaterne uanvendelige for ham. Det er ikke formålstjenligt, at fondet alene har denne mulighed for at deltage i projektets risiko. I lovudkastets § 3, stk. 2, er der åbnet mulighed for, at lån kan gives på sådanne vilkår, at fondet inden for lånebeløbet bærer en fastsat del af de udgifter, der er afholdt til et projekt, som ikke fuldendes. Ligesom tilfældet er i henhold til de gældende regler, vil låntagerens selvrisiko efter omstændighederne kunne variere fra næsten 0 til 100 pct. af omkostningerne ved projektet.

Til § 4.

Medens der hidtil til „Statens lånefond for erhvervsforskning“ på de årlige finanslove har været afsat tilsagnsrammer og udbetalingsbeløb til anvendelse i de enkelte lånesager, foreslås det i 1. stk., at midlerne til løsning af fondets opgaver fremtidig stilles til rådighed af statskassen ved årlige indbetalinger til fondet. Det er herved forudsat, at det bevilgede beløb ved udbetaling i begyndelsen af finansåret er tilført fondet endeligt.

På finanslovsforslaget for finansåret 1970-71 og i budgetoverslagene for de følgende 3 finansår er afsat tilsagnsrammer for fondet på 15 mill. kr. årlig.

Udvidelsen af fondets virkefelt vil nødvendiggøre, at de disponible beløb forhøjes. Det forudsættes, at der i de år, for hvilke der er udarbejdet forslag til finanslov og budgetoverslag, udbetales fondet følgende beløb af statskassen:

i finansåret 1970-71.....	21 mill. kr.,
i finansåret 1971-72.....	27 mill. kr.,
i finansåret 1972-73.....	33 mill. kr.,
i finansåret 1973-74.....	40 mill. kr.

Herudover foreslås det i stk. 2, at bestyrelsen med handelsministerens godkendelse skal kunne søge de nødvendige midler tilvejebragt fra andre end statskassen. Det søges herved opnået, at opgaver, der er af samfundsmæssig betydning, men som ikke vil kunne løses alene ved hjælp af fondets midler, kan tages op med støtte fra f. eks. pengeinstitutter,

fonds og legater m. fl. Sådanne midler forvaltes særskilt.

Fondets bestyrelse skal i forbindelse med fastsættelse af vilkårene for ydelse af bistand være berettiget til at betinge fondet andel i virksomhedens overskud i en fastsat årrække m. v., jfr. bemærkningerne oven for til § 3, ligesom der vil kunne kræves licensafgift ved meddelelse af produktionsrettigheder m. v. til produkter, som er udviklet alene for fondets midler. I 3. stk. foreslås, at tilbagebetalte ydelser samt eventuelle licensafgifter, aktieudbytter eller lignende indgår i fondet.

I 4. stk. foreslås, at udgifterne i forbindelse med sekretariatets virksomhed afholdes af fondets midler.

Det bemærkes, at arten af fondets virksomhed vil gøre det nødvendigt, at der knyttes højt kvalificeret arbejdskraft til sekretariatet. Antallet af medarbejdere vil være vekslende, afhængigt af opgavernes art og omfang. Det må påregnes, at antallet af medarbejdere i en periode vil være stigende, dels fordi der forudses et voksende behov for støtte af fondet, dels fordi sekretariatet skal følge det stigende antal projekters gang, lånenes afvikling m. v.

Det vil være nødvendigt for gennemførelsen af de tanker, der ligger bag lovforslaget, at der gives bestyrelsen mulighed for at administrere sekretariatet selvstændigt og smidigt.

Til § 5.

Det foreslås, at fondet overtager de rettigheder og forpligtelser, som tilkommer eller påhviler „Statens lånefond for erhvervsforskning“, herunder de bevillinger, som er fastsat i finansloven.

Til § 6.

I 1. stk. foreslås det, at loven træder i kraft den 1. april 1970.

I 2. stk. stilles der forslag om de i forbindelse med lånefondets udskillelse nødvendige ændringer i lov nr. 243 af 10. juni 1960 om „Danmarks teknisk-videnskabelige forskningsråd“, „Statens teknisk-videnskabelige fond“ og „Statens lånefond for erhvervsforskning“, som ændret ved lov nr. 169 af 11. maj 1966.

Bilag.

Lov nr. 169 af 11 maj 1966 om ændring af lov om oprettelse af »Danmarks teknisk-videnskabelige forskningsråd« og »Statens teknisk-videnskabelige fond«.

§ 6. Med det formål at støtte forsknings- og udviklingsarbejde i danske erhvervsvirksomheder oprettes „Statens lånefond for erhvervsforskning“. Fondets støtte ydes som lån.

Stk. 2. Midlerne til fondets virksomhed bevilges på de årlige finanslove. Beløb, der ikke anvendes i et finansår, kan overføres til senere finansår.

Stk. 3. Undervisningsministeren fastsætter efter indstilling fra Danmarks teknisk-

videnskabelige forskningsråd de nærmere bestemmelser om fondets bestyrelse og dets virksomhed.

§ 7. Lånevilkårene fastsættes af fondets bestyrelse.

Stk. 2. Fondets bestyrelse kan i forbindelse med lånets ydelse eller senere tilbyde at overtage retten til forsknings- og udviklingsarbejdet mod et vederlag, der ikke kan overstige lånebeløbet.